

ТЕМА: УКРИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В ЗАХИСНИХ СПОРУДАХ (найпростіші укриття, ПРУ, сховища). ЕВАКОЗАХОДИ

УРОК № 69 (201-202 №26)

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА МЕТА: ознайомити учнів із захисними спорудами; виховувати в учнів упевненість в ефективності захисних заходів.

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Призначення, класифікація захисних споруд.
2. Протирадіаційні укриття та сховища.

Місце проведення: кабінет з предмета «Захист Вітчизни».

Час: 45 хв.

НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ: збірник нормативно-правових актів України стосовно ЦЗ. Підручник 11 клас «Захист Вітчизни» с. 185-192.

Матеріальне забезпечення: наочні посібники «Інженерні споруди», «Гражданская оборона».

ВСТУПНА ЧАСТИНА: 10–12 хв.

Шикування учнів, рапорт командира, привітання, перевірка учнів.

Оголошення теми, мети та порядку проведення уроку.

Стройове тренування: вихід зі строю та повернення у стрій.

Основна частина : 28–30 хв.

ЗАХИСНІ СПОРУДИ ЦО

Захисні споруди призначені для захисту людей від наслідків аварій (катастроф) і стихійних лих, а також від уражальної дії зброї масового знищення і звичайних засобів ураження, впливу другорядних чинників ядерного вибуху.

Захисні споруди розрізняють:

- за призначенням: для захисту населення, розміщення органів управління (командного пункту — КІТ, пункту управління — ПУ, вузла зв'язку — ВЗ) і медичних закладів;
- за місцем знаходження: вбудовані, відокремлені, метрополітен, у гірських виробках;
- за терміном будівництва: зведені завчасно, швидко зведені;
- за захисними властивостями: найпростіші укриття (щілини відкриті та перекриті), протирадіаційні укриття (ПРУ) і сховища.

У системі захисту населення особливе значення мають найпростіші укриття типу щілин. Це найбільш масові захисні споруди, що можуть бути збудовані населенням у найкоротший термін. Щілини будують відкритими і перекритими. Відкрита щілина зменшує ймовірність ураження ударною хвилею (у 1,2–2 рази), світловим випромінюванням і проникаючою радіацією. Перекрита щілина захищає: від світлового випромінювання — повністю, від ударної хвилі — у

1,5–3 рази, від проникаючої радіації та радіоактивного випромінювання — у 200–300 разів, а також надійно захищає від осколкових і кулькових бомб, від запалювальних засобів.

Відкрита щілина — це зигзагоподібна траншея з кількох прямолінійних ділянок довжиною до 15 м. Глибина її: 1,8–2,0 м; ширина: зверху — 1,1–1,3 м, на дні — 0,8 м. Будівництво щілини починається з розмітки і трасування, тобто визначення її плану на місцевості. Копають спочатку на ширину дна. У процесі заглиблення поступово підрівнюють крутизну, доводячи до потрібних параметрів. Стінки (крутизну) щілини укріплюють дошками, жердинами, очеретом, іншими наявними матеріалами. Коли є час і в разі потреби, щілину перекривають колодами, шпалами або малогабаритними залізобетонними плитами. Зверху покриття влаштовують шар гідроізоляції з толю, руберойду, хлорвінілової плівки або утрамбовують шар глини та насипають шар ґрунту товщиною 50–60 см. У перекритій щілині роблять вхід з однієї або двох сторін з дверима і тамбуром. Для вентиляції встановлюють витяжну коробку.

Нормальна місткість щілини: 10–15 осіб. Протирадіаційними укриттями (ПРУ) називаються негерметичні захисні споруди, що забезпечують захист людей в умовах надзвичайних ситуацій. До ПРУ можна віднести не тільки спеціально побудовані споруди, а й будівлі господарського призначення (погреби, підпілля, овочесховища), пристосовані під укриття, і звичайні житлові будівлі. Захисні властивості укриттів визначаються коефіцієнтом послаблення радіації, що залежить від товщини огорожувальних конструкцій, властивостей матеріалу, з якого виготовлені конструкції, а також від енергії гамма-випромінювання. Наприклад, підвали дерев'яних будинків послаблюють радіацію в 7–12 разів, а кам'яних — у 200–300 разів. У ПРУ, розрахованому на 50 осіб і більше, повинно бути не менше двох виходів розміром 80×180 см, причому бажано, щоб вони були розташовані в протилежних кінцях укриття під кутом 90° один до одного. Для підсилення захисних властивостей у приміщенні забивають вікна та зайві двері, насипають шар ґрунту на перекриття і роблять, якщо треба, фунтову підсипку ззовні біля стін, що виступають вище поверхні землі. Для герметизації приміщень ретельно замурують тріщини, щілини, отвори у стінах і стелі, біля вікон і дверей, припасовують двері, оббивають їх повстю, ущільнюють дверні рами валиком з повсті або з іншої м'якої тканини. Укриття, що вміщує до 30 чоловік, провітрюється природною вентиляцією через припливний і витяжний короби. Для створення тяги витяжний короб установлюють на 1,5–2 м вище припливного.

На зовнішньому виводі вентиляційного короба роблять дашок, а в припливному короби — щільно підігнані засуви.

У пристосованих під укриття приміщеннях установлюють бачки з водою з розрахунку 3–4 л на одну людину на добу, а в туалеті — виносну тару або влаштовують люфт-клозет із вигрібною ямою. Крім того в укритті

встановлюють нари (лавки) для відпочинку, стелажі для продуктів харчування. Освітлення — від електромережі або переносними електричними ліхтарями.

Сховище є найбільш надійним захистом від усіх уражальних чинників: високих температур і шкідливих газів у зонах пожеж, вибухонебезпечних, радіоактивних і сильнодіючих отруйних речовин, обвалів й уламків зруйнованих будинків і споруд тощо, а також засобів масового ураження і звичайних засобів ураження. Воно обладнане комплексом інженерних споруд, що забезпечують необхідні умови життєдіяльності протягом певного часу.

За місцем знаходження сховища бувають вбудованими (у підвалах будинків) і відокремленими (поза будинками), їх споруджують заздалегідь, у мирний час, але можуть будувати і в період загрози нападу або під час воєнних дій (швидкозведені).

За місткістю розрізняють малі сховища (150–300 чол.), середні (300–600 чол.) і великі (понад 600 чол.).

Сховища мають фільтровентиляційні установки (ФВУ) промислового виготовлення. ФВУ очищає зовнішнє повітря, розподіляє його по відсіках і створює в захисному приміщенні надлишковий тиск, що перешкоджає проникненню зараженого повітря через тріщини та щілини. В усіх сховищах передбачаються два режими вентиляції: чистої, коли зовнішнє повітря очищається від пилу, фільтровентиляції, коли воно проходить крізь поглинальні фільтри, де очищається від радіоактивного пилу, отруйних речовин, СДОР і бактеріологічних засобів.

Система водопостачання забезпечує людей водою для життя та гігієнічних потреб від зовнішньої водопровідної мережі. На той випадок, коли водопровід перестане діяти, передбачено аварійний запас води або її джерело. Кожна захисна споруда має систему каналізації для відводу фекальних стоків. Санвузол влаштовують у приміщенні, ізольованому перегородками від секцій сховища, обов'язково з витяжкою.

Система опалення сховища працює від опалювальної мережі будинку, під яким воно знаходиться. Освітлюється сховище від міської (об'єктної) електромережі, в аварійних випадках — від автономної електростанції, а якщо її немає — від акумуляторів або ліхтарями.

Запас продуктів харчування робиться з розрахунку не менше ніж на дві доби для кожної людини у сховищі.

Медичне обслуговування здійснюють санітарні пости та медпункти об'єктів народного господарства. Населення укривається в захисних спорудах за сигналами ІДО. Заходити до них потрібно організовано, швидко і без паніки. У сховищі зручніше розміщуватися групами — з тими, хто разом працює або мешкає в одному будинку. У кожній групі призначають старшого. Тих, хто з дітьми, розміщують в окремих відсіках або в спеціально відведених місцях. Літніх і хворих намагаються влаштувати ближче до вентиляційних труб.

У сховище (укриття) потрібно приходити зі своїми засобами індивідуального захисту органів дихання, продуктами харчування та документами. Не дозволяється приносити з собою речі громіздкі, з сильним запахом, легкозаймисті, приводити тварин.

У сховищі забороняється ходити без потреби, шуміти, курити, виходити назовні без дозволу коменданта. Усі в сховищі зобов'язані виконувати розпорядження чергового по сховищу, надавати посильну допомогу хворим, інвалідам.

ЕВАКУАЦІЙНІ ЗАХОДИ

Евакозаходами називаються розосередження й евакуація населення з категорійних міст в замську зону. Вони організовуються та проводяться відповідно до плану ЦО району (об'єкта) та розпоряджень старшого начальника ЦО.

Розосередження — це організоване вивезення (виведення) з міст і розміщення в замській зоні робітників і службовців підприємств, що продовжують працювати у воєнний час або в умовах надзвичайних ситуацій. Евакуація — вивезення (виведення) з міст у замську зону решти населення, яке знаходиться в зонах можливих сильних руйнувань і катастрофічного затоплення.

Що стосується навчальних закладів, то тут можливі три варіанти: перший — вони припиняють свою діяльність, другий — евакуюються (діяльність переноситься в замську зону), третій — продовжують роботу на своїх місцях, але за скороченими програмами.

Замська зона — це територія, розташована поза містом, за межами зон можливих руйнувань. Кожному підприємству, навчальному закладу визначається район або місце розташування.

У мирні дні також доводиться евакуювати населення із зон затоплення, з районів сходження снігових лавин і селевих потоків. Після аварії на ЧАЕС у 1986 р. було здійснено евакуацію мешканців міст Чорнобиля і Прип'яті та 300 населених пунктів 30-кілометрової зони.

Відповідальність за евакуацію робітників і службовців та їхніх сімей у призначені райони покладається на начальників ЦО та штабів ЦО підприємств, установ, навчальних закладів.

Розосередження робітників і службовців підприємств, що продовжують функціонувати, здійснюється за виробничим принципом, а населення, не зайнятого у виробництві, — за територіальним принципом (за місцем проживання).

Щоб евакуація пройшла організовано, її завчасно планують місцеві адміністративні органи та створені при них евакуаційні комісії: заздалегідь визначаються склад, місця розташування і порядок роботи збірних евакуаційних пунктів (ЗЕП), а в сільській місцевості, куди вивозиться населення, створюються евакоприймальні комісії та прийомні евакуаційні пункти (ПЕП).

ЗЕП призначені для збору, реєстрації та організованої відправки населення. Коли людей вивозять залізничним і водним транспортом, ЗЕП розміщують поблизу станцій, портів і на підприємствах, що мають залізничні під'їзні шляхи, морські, річкові причали.

На кожному підприємстві, в установі, навчальному закладі, домоуправлінні мають бути евакуаційні списки, які разом з паспортами є основними документами для обліку, розміщення та забезпечення всім необхідним у районах розселення.

Евакуація може здійснюватися всіма видами транспорту та пішки. Для швидкої евакуації застосовується комбінований спосіб її проведення, тобто піший порядок поєднується з максимальним використанням усіх видів транспорту.

Дії керівного складу ЦО та громадян під час проведення евакуації населення

Коли надійшло розпорядження про початок розосередження та евакуацію, начальник ЦО повідомляє про це керівників виробничих підрозділів, останні оповіщають робітників і службовців, а ті — членів своїх сімей. Непрацюючі оповіщаються за місцем проживання.

Почувши інформацію про евакуацію, громадяни повинні готуватися до виїзду в заміську зону. Із собою взяти найнеобхідніше: засоби індивідуального захисту, аптечку індивідуальну (АІ) й індивідуальний протихімічний пакет (ПП), паспорт, військовий квиток, свідоцтва про шлюб, народження, освіту, спеціальність, трудову книжку або пенсійне посвідчення, продукти харчування на 2–3 доби, одяг, взуття, предмети туалету. Усе зібране скласти у валізу (сумку, рюкзак) і прикріпити ярлик (бирку), на якому зазначити прізвище, ім'я, по батькові, кінцевий пункт евакуації.

Дітям дошкільного віку потрібно пришити ярлички до одягу (під комір, на зворотний бік верхнього одягу).

Перед виходом із квартири виключити всі освітлювальні та нагрівальні прилади, закрити крани водопровідної та газової мереж, закрити вікна та кватирки, замкнути двері; ключі здати в житловий орган. Для підтримання громадського порядку на об'єктах ЗЕП і ПЕП, на станціях (пристанях, пунктах) посадки і висадки, у місцях розселення в заміській зоні виставляються пости охорони громадського порядку, організовується патрулювання. До виконання цих заходів залучаються формування охорони громадського порядку (команди, групи), що створюються з відомчої воєнізованої та сторожової охорони та добровільних народних дружин.

Заключна частина: 3–5 хв.

Повторення теми, цілей уроку, якості їх освоєння; підбиття підсумків виконання стройових вправ учнями, їх участі в бесіді (відповіді).

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ: вивчити конспект, підручник 11 клас «Захист Вітчизни» с. 185-192